

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen hetenkint egyszer szombaton egy iven. Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt, 200 szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr, harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény inté- zendő, Kis-Csapó-utca 373. sz.</p>
--	--	--

Előfizetési felhívás

a

„DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP“

5-dik évi folyamára.

Többfelől nyilvánult azon óhajnak eleget tenni kívánván, hogy lapunk, — mely e jelen évvel pályafutásának 5-ik esztendejét kezdi meg, — vajha hetilappá alakulna át; de meg a lefolyt 4 esztendő elég idő lévén arra, hogy meggyőződjünk arról, miszerint változatosság, élénkség, a dolgok és események közlésénél a kellő gyorsaság alig eszközölhető oly lapnál, mely ilyen nagyobb időközök alatt jelenik meg s különösen nem lehet kívánni, hogy érdekességéből és értékéből ne veszítsen, midőn a lap szűk tere miatt vagy huza-mosabb ideig, vagy későbbben foglalkozik oly tárgyak és események ismertetésével, melyeket a gyorsabb idő alatt megjelent lapok már régebben elvégeztek: elhatároztuk, hogy az 1885-dik évvel lapunk minden héten megjelenjen, tehát heti lap legyen.

Az előfizetési díj egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Az előfizetési díjakat Elek Lajos főiskolai tanárhoz Kis-Csapó-utca, 373. sz. a. kérjük küldetni.

Nagy szavakkal, ígéretekkel nem akarjuk biztatni lapunk olvasóit, a lap majd beszéljen és ajánlja magát; mi részünkről igyekezni fogunk megfelelni a bizalomnak és pártfogásnak, melyben eddig részesültünk s arra még érdemesebbé tenni törekszünk szerény lapunkat.

Igen tisztelt eddigi előfizetőinkhez küldjük lapunkat ezen megváltozott minőségében is, mindaddig, mig ellenkezőről nem értesítettünk.

A protestáns olvasó közönség figyelmébe ajánlva magunkat, bődög új évi üdvözlettel vagyunk

Debreczen, 1885. Január 3.

Tóth Sámuel,

felelős szerkesztő.

Csiky Lajos, Géresi Kálmán,
szerkesztőtársak.

Hát mi debreczeniek hogy szeretnők s hogy akarjuk csinálni?

A „Prot. Egyh. és Isk. Lap“ mult évi 52-ik számában „A hogy mi csináljuk“ czim alatt egy, hitbuzgalomtól égő, nemes lelkesedéstől lángoló ifju lelkésznek tollából szép vezérczikk olvasható, melyben örömeinek adva ő kifejezést a budapesti hittanhallgató ifjaknak a vasárnapi iskolai tanítás terén végzett lelkes munkájok fölött s csodálkozását fejezve ki, hogy a többi theologiai akadémiák ifjai miért hallgatnak, miért nem tesznek szintén valamit, az én szerény egyéniségemről is megemlékezik rokonszenves s — nem tagadhatom — nekem igen jól eső szavakban s felhíván minket is a munkára, előadja, miként kezdte ő el Majtison az ő módjuk szerinti vasárnapi iskolát s hogy minő tapasztalatokat észlelve folytatja munkáját.

A szép czikk írója ugyanis Varga Lajos, majtisi ev. ref. lelkész, nekem hat évvel ezelőtt, mint fiatal, kezdő segédtanárnak első tanítványom, mult nyáron velem együtt avatott lelkésztársam s őszinte tisztelettel becsült, meleg vonzalommal szeretett barátom.

Név nélkül bár, de rólam is szó lévén, mint mondám, ama hivatolt cikkben, kötelességemnek tartom arra reflektálni, illetőleg felelni s ha ott, a vezérczikk szelle-

métől eltérőleg, nem általános igazságokat fejtegetett az író, hanem konkrét esetek körében mozogva egyénekről, egyének dolgairól beszélt, nekem is legyen szabad ugyanígy járni el ezen vezércikk megírása körül.

Többen vagyunk mi itt Debreczenben, kik melegen érdeklődünk a belmissió magasztos munkái iránt, kik nem látjuk hivatásunkat betöltve, ha csak annyit teszünk, a mennyit épen tennünk kell s kik, mint lelkészek, vagy tanárok azt hirdetjük, azt tanítjuk, hogy az evangéliomot nagyoknak és kicsinyeknek, templomokban és iskolákban, még „a házak tetőiről“ is predikálnunk kell. És ugy tudjuk, hogy nem egészen hiában hintegetjük a jó magvakat, mert tanítványaink közül már többen, mint hü munkások, ebben a szellemben dolgoznak kinn az életben.

Szeretnők mi nagyon, ha ifjaink már az iskola falain belől gyakorolnák magokat e téren s ha, mint külföldön láttuk, buzgó evangyelistákként szerepelnének, merész bátorsággal harcolván minden keresztyénellenes, vagy keresztyéntelen eszmék, irányzatok ellen. Szeretnők mi egyszerre lángra lobbantani sziveikben az apostoli lelkese-dés szent tüzét, hogy az ifjui kebel melegsége ki ne alud-jék, mielőtt megpróbáltatnék annak ereje az élet küzdel-meinek tűzkeresztségében.

Gondolkoztunk sokat s régóta folyton beszélgetünk a felett, mit és hogyan lehetne nekünk is kezdeményeznünk e téren. Mert tekintetbe kell okvetetlenül vennünk saját viszonyainkat, erőnket. Nem akarunk nagy lármával a levegő ég ellen harcolni s meg kell néznünk azt is: „quid valeant humeri, quid ferre recusent.“

Vasárnapi iskolára nálunk nincsen olyan szükség, mint Budapest községi jellemű iskoláinál. Debreczeni egyházunk 39 elemi iskolájában az ev. ref. felekezeti tanítók, — és pedig általában igen kitünő tanítók, — napról-napra, mint kötelező tan-tárgyat, teljes odaadással tanítják a bibliai történeteket s a vallást általában. Az ő jól végzett munkájokba, a kon-firmációra előkészítésben résztvehetést kivéve, mi nem akarunk bevágni. Fölösleges és sok tekintetből helytelen munka volna az.

A hivatolt cikkben szó van a vasárnap délutáni benmarasztásról is, melyet Lévy Lajos barátunk gyakorol. Nálunk arról egyáltalában nem lehet szó, részint, mert akkor nem lelkészeink, hanem, — a mi elég nagy baj, — hittanhallgatóink szolgálnak, kik sorban egymás után végezvén e munkát, nem képeznek állandó elemet, részint, mert a hallgatóság nem volna arra való, a mikhez még az is hozzáveendő, hogy Debreczenben, tehát megle-hetősen nagy városban vagyunk.

Kivihetetlen minálunk a missionálásnak az a módja is, melyet Varga Lajos barátom gyakorol. Hol egy lelkész működik egy kis faluban, kitünő eszköz lehet az a vallás

erkölcsi élet emelésére, de a mi körülményeink között más utak és módok után kell néznünk.

Azt hiszem, Debreczenben a gyermekistenitisz-teletek behozatalával kezdhetjük el legjobban a mag-vetés munkáját; a gyermekekhez kell nekünk is leszálla-nunk, de nem a katecheta, hanem a predikátor s még in-kább a liturgus szerepében.

Örtüzeket akarunk hát gyujtani e nagy város külön-böző pontjain, első sorban a kicsinyekhez fordulván Jézusunk evangyéliomának tudományával. A kicsinyek ál-tal akarunk hatni a nagyokra s világosságot akarván gyujtani a sötétségben is, kilépünk tanuló szobánk falai közül, hol, ha nem az „orando et laborando“ a mi jelsza-vunk, „hiában várjuk a világosságot, ime setétség va-gyon.“

Igen, mi többen elérkezettnek látjuk már arra az időt, hogy hittanhallgató ifjuságunkkal karöltve, kilépünk a belmissiói munkálkodás mezejére. Hogy mit tettünk eddig, — mert már tettünk valamit, — s hogy Isten áldó ke-gyelmének segítségével mit fogunk tenni ezután, arról e lap mindig pontos értesítéseket hozand.

Csiky Lajos.

Deborá éneke.

(Folytatás.)

Deborá énekének magyarázata nehéz, a benne előforduló ritkább szavak, rövid, homályos kifejezések s általában az egész ének rhapszódikus menete miatt. Nagy nehézséget okoz mindjárt a két, éneket kezdő szó. A helyes értelem kiderítésére tett kísér-letek közül hármát említek itt meg. a) Fürst és Delitzsch (Rasi is) a rokon sémi nyelvekhez folyamodtak. A pára*) igét egy-nek vették a páracz-szal, miután az arámban és syrban a megfe-lelő szavakban ain betű áll a héber czádé helyett több esetben. P. o. erecz = az arám, ara = a syr ár á (= az aráb á r d u n.) Az ekként combinált pára = páracz igének aztán ezt a jelentést adják: tör, vág, széttör stb. (v. ö. Péld. 8, 33.c.); a pi-ráót-ot továbbá a pirá alaktól származtatják s a perecz-szel egyje-lentésűnek (= fissura, impetus, incursus hostilis) veszik s így fordítanak: „cum irrumpebant hostiles incursus in Israelem.“ A mi értelmet aztán nevezett exegeták ekként nyer-nek, az még csak megjárja; de eljárásuk igen mesterkélts így csak az esetben volna igazolható, ha magából a héber nyelvből teljességgel nem lehetne eligazodni. b) A Septuaginta fordítása így hangzik: ἐν τῷ ἀρχαίῳ ἀρχηγοῦς. — Kemin k,¹⁾ Ewald,²⁾ Bachmann³⁾ stb. ezt követik kevés változtatással. A héber pera-t fejedelemnek fordítják, az arab phar'un (= prin-ceps familiae, tribus)-nal magyarázva azt. Ugy hiszem, ez értel-mezésre is áll az, a mit az előbbiről mondtam. — c) Azok közé,

*) Nagyon sajnáljuk, hogy az ezen kitünő exegetikai mun-kában előforduló zsidó szavakat nem nyomathatjuk zsidó betűk-vel. Mi rajtunk semmi esetre sem mult volna az. Szerk.

¹⁾ Commentatio de carmine Deborae, 1840.

²⁾ Die Dichter des alten Bundes. 2. Aufl. 1866.

³⁾ Das Buch der Richter 1868.

kik magából a héber nyelvből igyekeztek világot vetni e homályos helyre, tartozik többek közt Michaëlis; ő így fordít: „dafür, dass in Israel die Bande zerissen sind.“ E nyelvi tekintetben is erős kifogás alá eső értelmezésnek a parallelismus áldozatul esik. Nagy figyelmet érdemel Keil¹⁾ e fordítása: Azért, mert erősek voltak az erősek Izraelben; ő a përáóth alatt a hajazatot = erőt = erőseket érti. Szintén bibliai alapon áll Cassel²⁾ e fordítása is: mert dusan hullámzott a hajazat Izraelben; e magyarázó itt a hajazat náziri megnövesztésére lát célzást, mely azt példázná, hogy a nép immár magát Isten részére fogja szentelni.

E harmadik uton kísérlem meg én is értelmezésemet, úgy lévén meggyőződve, hogy a bibliát a bibliából kell magyarázni, a mig lehetséges; itt pedig, úgy gondolom, lehetséges. Már 1843-ban megpróbálta Böttger a pára' igének jelentését az ó-szövet-ségi nyelvhasználatból kimutatni. Szépen rájött, hogy annak alap-jelentése ez: elszakaszt, felold, s mégis megtévedt fordításában, mely így hangzik: Quod liberarunt inter principes etc. Hogy a kérdéses igének az az alapjelentése, mit fentebb ilyenek mutattunk fel, kitűnik az a következőkből: a) tudjuk, hogy az újabb theoria szerint a héber szók olyan gyökökre vitetnek vissza, melyek az illető szók két első betűjében található fel. Ilyen gyöke, — radix primaria, — a pára' igének: par; e gyök a szétvágás, feloldás, szakítás fogalmát rejti magában; világos ez azon igékből, melyek par-ból egy harmadik betű odacsatolása által származnak, p. párad = szétválaszt, páram = szétszakaszt, párasz = szétszót, páracz = szakít stb. (Ez alapjelentéshez csatlakoznak aztán a kérdéses ige ezen jelentményei: nyír, Lev. 10, 6. Num. 5, 18; eltaszit, elvet Péld. 1, 25. 4, 15. stb.) b) kombináljuk a pára' ige e jelentését: felold azzal, a mit egyfelől Ex. 32, 25-ben és másfelől Péld. 29, 18-ban olvasunk. Az első helyen az mondatik a bálványimádásra vetemedett népről, hogy az párta azaz: feloldatott, meg bomlott, megzavarodott, lázongóvá lett; az utóbbin pedig az, hogy a próféta látás hiányában a nép jippára azaz elféktelenedik, (Maurer: „effrenus fit populus“ lázongóvá lesz. Innen világos, hogy igének e jelentéséhez felold, a rend alól való feloldás, szétszakadás, lázongás fogalma fűződik. Hát az ének második s ezen szava: peráót mit jelent? Hogy pera = haj, Num. 6, 5. Ez. 44, 20 stb.-ből látjuk; e szó eredete nem egészen bizonyos. Ha a pára' igétől jő, úgy azt jelenti, a mi levágotott = haj, (mint p. bácia = vág s becza = a levágotott, darab stb.), vagy talán az arab phar'un-nal kapcsolandó össze, mely = fagaly, csúcs, fő, család fő, hajazat; a parót szó (kétségtelenül stat. constr. az ójéb-hez) Deut. 32, 42-ben is — haj-nak fordítandó, noha sokan helytelenül (a LXX. ἀρχοντες — e után) itt is fejedelmek-re gondoltak. De mi e jelentéssel: „haj“ nem boldogulunk tételünk értelmezésénél. Erre nézve én így gondolkozom: tudom, hogy a héber nyelvnek az a természete, hogy az ígét a töle képezett főnévvel együtt sokszor összefogja s pedig vagy költőiesen, vagy pedig a gondolat nyomatékosabb kiemelése kedvéért. Fel-tűnően gyakori ez eset a bácia' igénél s a töle képezett e főnév-nél: becza (Péld. 1, 19. 15, 27. Ez. 22, 27. Jer. 6, 13. Jer. 8, 10.) bár ezt látva, a peráót-t a pára' ige deverbale-jának tar-

tom, melynek alakja az egyesben ez: pirá, ép úgy, mint a báka (= hasit) igétől biká (= hasadás, völgy). Ha e például felhozott képzést megfigyeljük, még jelentését is kitaláljuk a pirá-nak, mely is ez: feloldás, úgy hogy az ének 2 első szava így fordítandó: mert feloldása történt a feloldásnak. De mit értünk e szószerint visszaadott kifejezés alatt? Ha visszaemlékezünk arra, mit fentebb kifejtünk, hogy t. i. ez igének pára' e jelentéséhez: felold, a rend alól való feloldás, szakadás fogalma csatlakozik; ha tekintetbe vesszük, hogy itt a birák koráról, a lázongás, szakadás, széthulltság ama koráról van szó, kétség sem lehet a felől, hogy mit értsünk e kifejezés alatt: mert feloldása történt a feloldatásnak. A feloldatás nem lehet más, mint a nemzeti szétszakadás, visszavonása a törzsek közt. Nagyon természetesen, örömeben ezen kezdi győzedelmi énekét a próféta; megszűnt a visszavonás, képes egyetérteni e nép stb. stb. Megkapóbban nem is kezdhette volna dalát (a kifejezést vesd össze Num. 25. 11-el, bekánóth stb.). Ő szereti a szójátékot, hangutánzást (v. 12, 22 stb.) A kezdő szavak összeválasztott hangméretei, a 4-szeres alliteratio mintegy előre jelelik az ének egész rhapsodicus menétét, rövid, tömött s homályos balladai szerkezetét, de egyszersmind az éneklő, hogy úgy mondjam, lázas örömet. — De azt mondhatná valaki, hogy e magyarázat ellentétben áll azzal, a mit az énekben később olvasunk. Meg kell jegyeznem erre nézve, hogy ez értelmezés nyelvileg, — legalább nézetem szerint, — igen erős s így még ez esetben is elfogadandó, ha talán nehézséget okozna. De megmutatni ezt sem lehet. Mert igaz ugyan, hogy az ének 5-dik versszakában mondottak szerint csak Efraim-, Benjamin-, (nyugoti) Manasse-, Zebulon-, Isakhar- és Naphtali-törzsek vettek részt a harcban, az is igaz, hogy a 6 ik versszakban finom gunynyal említettnek Ruben, (keleti) Manassé, Gád, Dán, Aser, mint a kik szükkeblüen kivonták magukat a különben közös nemzeti köteleesség alul, de ez magyarázatunkkal épen nem ellenkezik. Mert a) ha a számot tekintjük, a 13 törzsből (2 Manasse-törzset véve fel), 6 csakugyan összetartott, 5 ellenében, (Ruben és Simeon nem említettnek; e törzsek hát mellettünk nem, de ellenünk sem bizonyítanak; nagyon valószínű, hogy fel sem hivattak a harcban leendő részvételre, miután a philisteusokkal folyton harci lábon kellett állaniok); s így a visszavonás jó részben mégis megszűnt a törzsek közt; b) de meg ha csak egy-két törzs lett volna is kész, szemben a többivel, összefogva síkra szállni az ellenség ellen, lelkesedésében még ez esetben is szólhatott volna Deborah a visszavonás megszűnéséről, ő ki a „nép“ (4 v. szak) önkényes lelkesedését magasztalja (1-ső versszak), mert ama korban csak ilyen összetartás is nagyon örvendetes jelenség volt. Az is figyelembe veendő, hogy Deborah a harcra kivonult törzseket „Jehova népé“nek nevezi (4 v. szak.) Igen, Deborah szólhatott a visszavonás megszűnéséről, hiszen ez által fel akarta kelteni minden törzsből a nemzeti teljes egység és összetartás iránti vágyat; s ez esetben mintegy nagy, szent óhajtás áll az, éneke élén! — A refrain: áldjátok Jehovát (mely a 4-dik v. szakban is visszatér) az éneklő mély vallásos próféta érzületéről bizonyít. Mintha mondaná: de nem a miénk, a Jehováé legyen ezért a dicsőség. Hiszen ez az Isten megmutatta az Ő dicsőségét a föld (pogány) fejedelmeinek, királyainak Zsolt. 22. most is; midőn tehát a próféta nékie most éneket zeng, s énekében az Ő nagy voltáról, dicsőségéről emlékezik meg, figyeljenek leborulva ama hatalmasok is. Az első ánokhi felett rebia van, ez által, de meg e szó ismétlése által a lelkesült próféta maga egyéniségét előtérbe ál-

¹⁾ Comm. ü. Josua, Richter u. Ruth. 2. Aufl. 1874.

²⁾ Das Buch der Richter u. Ruth. 1865. (Lange Bibelwerk.)

litja. Találólág jegyzé meg idevonatközölag Schnurrer:¹⁾
Superbit quasi laetabunda vates, tanto illo honore
Jehovam suis celebrandi carminibus.

Dicsőfi József.

(Folyt. köv.)

Egy pár szó a debreczeni ref. főgymnásiumról.

Ezen czim alatt jelent meg e lapnak mult évi 8. számú „tanügyi melléklet“-ében, Békéssy Gyula kir. tankerületi igazgató urnak egy czikke, melyet ugy írójának tekintélyes állását, mint főleg tartalmát tekintve, felelet nélkül elhangzani nem engedhetünk.

Súlyosak a vádak, melyeket azon cikk írója, első sorban az egyházkerületnek, majd egyeseknek a szeme közé dob. Vártuk is az egyházkerület részéről a feleletet, az arra első sorban hivatott, és a hivatalos jegyzőkönyvi adatokkal rendelkező „tollától“, de mert késik az, mi tovább nem hallgathatunk.

Czikkiró elmondja a debreczeni ref. főgymnásium történetét az 185³/₄. iskolai évtől a mai napig. Kezdi azon időponton, mikor „a gymn. tantárgyak. a 12 tanár között, legalább a főtárgyakat illetőleg, — szerinte — teljesen kielégítőleg voltak felosztva“ — s kiemeli, hogy azon első beosztás csekély hiányán is, az 185⁴/₅. és ⁵/₆-dik években „a tanárkar igyekezett folyvást segiteni.“ Ámde az 185⁶/₇. évben egyik tanár eltávozván, utódjának megválasztásakor a f. t. egyházkerület választása által, „az egyes tanszakok beosztása közt meg volt egyensúly meglehetősen megzavartatott,“ s ez így ment „egészen 1861. októberig, mikor a főtiszt. egyházkerületi közgyűlés a gymnásium teljes rendtelenségbe hozásának nagy munkáját befejezte a 25. sz. végzésével.“

Ez erős váddal szemközt, adjuk mi is azon idők történetét, mely mindenki előtt ösmeretes lévén, nem bizonyítani, csak emlékezetbe vissza hozni kell. Mikor 185³/₄-ben a 12 tanár választásával főgymnásiumunk czikkiró szerint oly alaposan berendeztetett, akkor az Egyházkerület csak névben élt. Még ma is élő szemtanuk bizonyíthatják és részletesen mondhatják el, hogy akkor mindent tehető Szoboszlai Pap István, miként választotta el azon 12 tanárt, kik közül többen jeles tanáraivá lettek ugyan főgymnásiumunknak, de azért nem feledte, mert nem feledhette el az emlékezet, miként mellőztettek és talán nem azon jelesekért, de másokért, Arany János és más vele pályázott jeles férfiak is, a kik közt hallottuk hitelt érdemlő férfiu által említeni Szász Károlyt és Szilágyi Sándort is.

Ha érdem ez a cikk író szemében, ám tartsa érdemnek továbbra is! Mi az Egyházkerület részére osztályrészt belőle nem kérünk.

Az ekként alkotott, s az „Entwurf“ alapján nyugovó főgymnásiumi szervezet volt az, melyet a cikkező által hivatolt és ócsárolt 1861. októberi egyházkerületi gyűlés 25. sz. végzésével szétrobbantott. Ekkor történt, a mit czikkiró említ, hogy a 8 osztályu ama gymnásiumot 6 osztályuvá változtatták át s egyuttal „mondhatni mind a hat osztályban behozták az osztály rendszert.“

¹⁾ Dissertatio in Debrae Conticum. 1775.

Nem azon indokokból tette ezt az egyházkerület egyedül és kizárólag, melyet jegyzőkönyvéből czikkiró felsorol; de elhatározásában vezérelte egyszersmind azon hazafias szellemű áramlat, mely akkor nem csak a politikai, de az egyházi törvényhatóságok határozatait is uralta; mely hazafias áramlat a Bach-korszakból kifolyó minden rendszert megsemmisíteni törekedett.

És nem is csak egyházkerületünk tette ezt, de ugyan ezt cselekedték más iskola fentartó hatóságok és egyesületek. Más kérdés az aztán, hogy helyes volt-e a 8 osztályu gymnásiumnak 6 osztályuvá tétele? annak vitatásához pedig igen sok szó fér, hogy ma is, a gymnásium 4 alsó osztályában, nem jobb lenne-e az osztályrendszer visszahozatala?

Ne dobálja tehát a t. czikkiró ur a sarat a főtiszt. egyházkerületre az akkori politikai áramlat oly cselekményeért, mely hazafiu lelkesedés szülte volt és a melyet ha valaki alaposan és igazságosan bírálni akar, tudni kell annak hasonlóságot és hasonlóan lelkesedni.

De tovább folytatja czikkiró főgymnásiumunk történetét, összefoglalva azt 1861. októberétől a mai napig s ezt mondja: „ez időponttól kezdve, természetesen a tanár választásoknál sem volt tekintet még néha a felsőbb osztályokban sem, a kívánatos szakképzettségre. Ugy látszik az összes gymn. tanár választásoknak (igen kevés dicséretes kivétellel) az volt az alap témájuk, hogy aki a gymnásiumot jó sikerrel végezte, hozzá még theológiát is tanult, annak bizonyosan kell tudni, bármi szakból anyit, a melyt a gymnásiumban tanítani kell, többet tudni pedig a gymnásiumi tanárnak nem épen szükséges.“

Ugy tudjuk, hogy a cikk író ur tanárrá éppen azon időszakban választatott, melynek tanárválasztási rendszerét oly élesen bírálja, s oly gunyosan itéli el. Igen szép dolog a szerénység s czikkiró urnak önismeretéről dicséretre méltó biznyságtétel volna azon bírálata: ha az általa zárjel közé tett „igen kevés dicséretes kivétel“ közé nem sorozná oda ön magát. De hogy oda sorozza, azt bizonyítja cikkének egész modora és iránya, mert különben nem bírálhatná oly hangosan, sem az egyházkerület tanárválasztásainak alap themáját, sem a választottakat. Hiszen a kinek háza üvegből van, ha ezt tudja, régi közmondás szerint nem dobálódzik az kövel, mert fél, hogy saját házára hull vissza és azt összetöri.

Pedig a t. czikkiró ur erősen dobálódzik ám! Ime a legközelebbi tanár választást illetőleg is — bár érzi és bevallja, hogy neki nyilatkozni „sem nem illó, sem nem hivatása“ — még sem állhatja meg, hogy az elválasztott három tanárra, reá ne dobja, ugy a becsmérítés sarát, mint a kárhoztatás követ. Azt írja ugyanis, hogy tudomása szerint „egyik tanár sem azon szakot tölti be, melyre megválasztott, sőt mindeniknél a tantárgyaknak legalább egy részben elcserélése mutatkozott szükségesnek.“ Ezt mindenki irhatta más, csak Békéssy Gyula ur nem! Egyik tervelője vagy talán főfaktora volt ő azon szakcsoportositásnak, melynek alapján a pályázat meghirdettetett; a mely szakcsoportositásnak párját az összes hazai gymnásiumok történetéből felmutatni képes nem leend; és a mely kombináció szakcsoportositásnál azon kombináció átvitele lett volna feladata, melyet Békéssy ur, mint igazgató fel is terjesztett volt, hogy

az általuk ajánlott három egyén közül válasszon az egyházkerület szabadon háromat.

És ily eljárás után, most már Békéssi ur ócsárlólag mutat reá azon okleveles három új tanárra, kik közül egy nem csak a tanügy terén, hanem irodalmi téren is országos elismertetésnek örvend, a másik két fiatalabb pedig, már ily rövid idő alatt is bebizonyította, hogy a tanárságra, nem csak oklevele, de hivatottsága is van. És mégis czikk író ur ócsárolja őket pusztán csak azért, mert megválasztatásuk után a fentjelzett módon csoportosított tantárgyaikból, egyes tantárgyat, a helyes csoportosításnak megfelelőleg, a tanügynek csak is előnyére, közülök kettő egymás közt felcserélt; a harmadik pedig a rajztanítás alól ideiglenes felmentést kívánva, nehezebb és fontosabb többi tantárgyának, több osztályokbani előadására főgymnasiumunk tanügyének érdekében vállalkozott.

Valóban nem tudjuk, czikkírónak ezen eljárása-e megdöbentőbb, vagy azon ténye, mikor a közelebbi tanár választásokért azon egyházkerületi gyűlést támadja meg, mely ez utóbbi választást kivéve a közelebbi választásoknál, mindenkor a czikkező szívének vágya szerint választott és cselekedett. Nem csak nekünk feltűnő és nem csak egyedül minket döbent meg ez; mert sokan vannak olyanok, a kik ismerik, mert fájdalommal tapasztaltuk és nem feledték még el azon szerepkört, melyet czikk író ur a közelebbi multban egyházi és iskolai életünkben betöltött.

Azonban már ezek elmúltak s a megtörténtekeket meg nem történtté tenni többé nem lehet. Ha felemlítjük oka csak is az, mert czikkíró ur nem elégtel meg viselt dolgait, hanem a jövőre nézve is tanácsokat ad! Nehezteli azt, hogy a tanári fizetés rendezésére vonatkozó tervezete, az egyházkerületi gyűlés által el nem fogadtatott, s a parallel osztályok állandó tanerőkkel nem láttattak el. Sürgeti e két kívánalmának valószínűségét. Lássuk hát ezeket is!

Azt mondja czikk író, hogy nem tudja mi okból maradt el ez, mert az egyházkerületi közgyűlés jegyzőkönyvében felhozott okok egyike sem kielégítő, a menyiben sem az, hogy a javaslat tanügyi bizottságnak, mely úgy is már évek óta semmit sem tett, ki nem adatott; sem ama másik, hogy a kollégium újabb számadásai a legvéglegesebb felülvizsgálaton, még eddig sem mentek keresztül, kielégítőnek nem tekinthető, mert hisz az évi költség a rendezéssel is alig lett volna valamivel nagyobb mint a minő jelenleg, a collegium vagyona pedig bármely felülvizsgálás után sem lehet a jelenleginél kevesebb.

Ugyan kérjük, hol vette czikkíró ur azon jogot, hogy az egyházkerületi jegyzőkönyvben felhozott indokot ily módon bírálja? Azokat bírálni, önkormányzati jogunknál fogva csak is az egyházkerületi közgyűlés jogosult, de azt ily hangon bírálui nem hivatott, nem egy tankerületi igazgató, de még minisztere sem. Tett-e valamit? és mit tett a tanügyi bizottság? kiadatott-e annak az Ön javaslata vagy nem? ezért első sorban azon főtiszt. és nagyságos püspök urat látszik vádolni, kinek ön olysokat köszönhet, és a kinek netaláni mulasztásáért — ha ugyan ilyen történet volna — hálátlanság büne nélkül támadnia aligha lehet. Hogy pedig a kollégium újabb számadásai „a legvéglegesebb felülvizsgálaton még eddig sem mentek keresztül, annak okát ismét czikkező tudja legjobban, ki azon számadásokban oly fatális combináció műveletet, mely

annyi bajnak okozója lett, oly közelről ösmeri, mint szüle az ő gyermekét. De ez szerinte még sem baj, mert hiszen az évi költség a rendezéssel is alig lett volna valamivel nagyobb mint a minő jelenleg. A collégium vagyona pedig, bár mi felül vizsgálás után sem lehet a jelenleginél kevesebb.“ E szavakra már „difficile est satyram non scribere.“ Mit akart a czikkíró ur? Ösmert tervezetében, a belépő tanároknál leszállította a tanári fizetés mostani minimumát, hogy öt éves pótlékok által a maximumot növelje. Igaz, hogy ezen művelet az első pár évben tetemesen nem növelné az évi kiadást, csak is a parallel osztályok tanárainak most ideiglenes fizetését, állandósítaná. Ámde az első öt év elteltével nem csak az évi kiadás összege növekednék tetemesen, de ha az állandósított parallel osztályok kiadásait fedezni a pénztár nem lenne képes, a minthogy nem is lenne az, megtámadná a különbben sem erős tőkepénztárt. Ha pedig folyó kiadásokra, tőke fogyasztatik, hogy akkor a collégium vagyona fogy, sőt alapjában megtámadva van: ezt magyarázgatni felesleges.

És most mi is, mint czikkíró tette, reménnyel . . . ketős reménnyel zárjuk be e sorokat. Egyik és első az, hogy ez esetből e lap t. szerkesztői tanulságot meritve, nem fogják lapjuk mellékleteként továbbra is terjeszteni a kormány hivatalos közegének azon közlönyét, melynek szerkesztője az egyházkerületi közgyűlés ellen oly nemű támadásra érzette jogosultnak és hivatottnak magát. Másik és főbb reményünk az, hogy t. czikkíró ur, ha már más téren szolgál, hason támadásoktól ezentul megkimélandi azt az egyházkerületet, melynek a tanügy terén ha mulasztása van, ez azon egy, hogy főgymnasiumáért szegénysége miatt nem áldozhat annyit, mint maga is szeretné és óhajtaná.

Ha e két reményünk valószínű fog, ismét béke lehet velünk!

Debreczen, 1885. Január 10.

Kiss Albert.
Könyves Tóth Kálmán.

Közöltük e cikket, mert egyházkerületünk két érdekes tanácsbírájának neve van alatta. De a nélkül, hogy annak tárgyába bővebben beleszólánánk, nem hagyhatjuk szerkesztői megjegyzés nélkül azon hangot, melyen az tartva van.

Hogy 185³/₄. és 1861. évben helyesek voltak-e Szoboszlai Pap István és a superintendentia intézkedései a debreczeni gymnasiumra, az a magyar prot. egyháztörténelmi kérdések közé tartozik és bizonyára véleményt is lehet róla mondani. De szomorú dolga lenne a történelemnek, ha a tisztességesen kimondott véleményt mindjárt sárral dobálásnak lehetne nevezni, mint czikkírók teszik. Az is szomorú lenne, hogy „a politikai áramlat olyan cselekménye, mely a hazafiai lelkesedés szülöttje,“ ne eshetnék meg-bírálás és megítélés alá. Hova lenne így azon tanúság, a mit első sorban a multból szoktunk meríteni. — Az egyházkerületi gyűlés kormányzó testület és hol van az megírva, hogy annak tetteit a nyilvánosság előtt ne volna szabad megítélui? Mi lenne politikai, egyházi és sajtószabadságunkból, ha bármiféle kormány valami intézkedése ellen a nyilvánosság előtt emelt szó sárral dobálásnak bélyegeztetnék?

Arról is meg lehetnek győződve a t. czikkírók, hogy lapunkban — mert a tanügyi melléklet lapunkhoz tartozott

— senkinek, legkevésbé főiskolánk tanárainak sárral való megdobálását sem eddig nem engedték, sem ezentul engedni nem fogjuk. És így a szerkesztői tanulságnak, mely ránk octroyálva van, annál kevésbé veszszük hasznát, mert a „kormány hivatalos közegének semmiféle közönyét“ sem terjesztettük eddig sem. B. Gy. lapunk volt szerkesztőtársa, a debreczeni gymnasium igazgatója volt és a múlt év folyamán lett kinevezve tankerületi főigazgatóvá. — Hogy a támadás tárgyául szolgáló cikket már kineveztetése után írta, az igaz; de csak nem akarják talán megtiltani cikkírók, hogy cikkét ezentul is fel ne vegyüek, ha jónak látjuk, csak azért, mert egy a mi iskolai ügyeinket is a legmélyebben és legközelebről érdeklő állami hivatalra lett kinevezve.

Végül még egyet. Felekezetünk vagyonának, becsületének veszélyeztetés vagy támadások elleni megvédése mindnyájunknak szent kötelessége, e kötelesség teljesítésében részt vettünk és részt is fogunk venni; s ezen védelemből akár privilegiumot csinálni, akár tüntetést rendezni csak azért, hogy a gyanuskodást — melylyel társadalmunk légköre ugys telve van — felébresszük, mi legalább részünkről nem tartanók komoly eljárásnak. A magyar ref. egyház szerkezete annyira nincs az ilyen küzdelmekre organisálva, hogy beláthatlan károk származhatnak belőle még akkor is, ha csupa jóakarattól honosítjuk meg azokat benne.

Az egyházunk iránti önzetlen szeretet, igazság és méltányosság vezéreljenek bennünket!

Szerkesztők.

Néhai Darvay Ferencz emlékezete.

Néhai Darvay Ferencz Szatmármegye egykori szolgabírája, alispánja és országgyűlési képviselője Krassó községi földbirtokos volt. — Az 1857. év. decz. 5-ik napján halt meg. — Halála előtt kevéssel tett végrendeletében meglévő vagyonának felét távoli rokonaira, felét a szatmárnémeti ref. gymnasiumra és a krassói ref. egyházközségre hagyta. — A hagyomány több különböző helyen fekvő földbirtokokból, földesuri jogokból, bányarészevényekből stb. állott, melyek közül most is van egy néhány osztatlan s ezután értékesítendő állapotban; de az eddig egy-egy részre jutott és bevett hagyomány összege is meghalad 10—10 ezer frtot.

Ennek a kegyes alapítónak emlékét a krassói ev. ref. egyházközség múlt év decz. 28-ikán egy kegyeletes ünnepély által újítá fel. — Az ünnepélyre alkalmul szolgáló körülményt az alább közlendő megnyitó beszéd részletesen előadván, az ünnepély lefolyását következőkben jelezzük.

Jelen voltak Dr. Farkas Antal egyházkerületi főjegyző, mint a szatmárnémeti ref. gymnasium tanügyi bizottságának elnöke és a szatmári egyház főgondnoka, Taba jdi Lajos szatmári lelkész, Vozári Gyula szatmári gymn. tanár, Balogh István kiskölcsi lelkész s egyházmegyei tanácsbíró, Böszörményi Sándor egyházmegyei jegyző s több vidéki és helybeli kedves vendégek s a ref. egyházközség nagyjai és kicsinyei teljes számmal. — Az ünnepélyt délelőtti rendes isteni tisztelet után, a helybeli éneklő kar a Hymnus öszhangzatos éneklésével kezdte és alulírt nyitotta meg. — Azután Sinka Lajos tanító olvasta fel a boldogult alapító részletes és minden tekintetben elismeréssel s közhelyesséssel találkozott életrajzát. — Azután Farkas Antal ur inté-

zett megható beszédet a szatmári egyház és iskola, mint egyik társörökös nevében a krassói hivekhez, meleg szavakkal buzdítva őket, hogy a kegyes hagyománnyal hiven sáfárkodni mindvégig szent kötelességnek tartsák. Ekkor az énekkar újra énekelt s a közönség a templomból az iskolai tanterembe vonult, hol az arczkép megkoszoruzva, álló helyzetben, magyar díszruhában mutatja a hagyományozót, a mint jobbival végrendeletére mutat. — A kép leleplezése után egy iskolás kislyány megható szép kis költeményt szavalt el, melyet derék tanítója készített s melyben a gyermeki ártatlan szivek meleg hálája oly élénkséggel volt tolmácsolva, hogy könyekre indítá a közönséget. — Megelőzte ezt a Szózat és követte egy másik hazafias dal, mely egyszersmind az ünnepélyt berekesztette, melyet azután a lelkészi lakon barátságos társasbéd és vacsora követett.

Az ünnepélyt megnyitó beszéd következő volt:

Melyen tisztelt közönség!

A krassói reformált egyház előljárósága kegyeletes érzelmeitől indittatva, egykori böl dog emlékü pártfogójának s nagynevü kegyes hagyományozójának, néhai Darvay Ferencznek arczképét művészi kézzel lefesteté, s azt kívánja ez alkalommal ünnepélyesen leleplezni és iskolája tantermében a jelen és jövő nemzedék hálás emlékezetének átadni. — Jelenlegi összejövetelünknek — mint előlegesen jelezve volt — ez a célja és indító oka.

Közönségesen tudva van ugyan, hogy a mi apostoli ös egyszerűsége törekvő minden külső fénytől, pompától öntudatosan tartózkodó református egyházainknak egyáltalában nem szokása emberek emlékezetét — lettek legyen azok bárminő nagyok és kegyesek — vallásos tisztelet tárgyává tenni; de azért a hálás kegyelet követelte kötelességek iránt nem maradhatunk és nem is szoktunk érzéketlenek maradni mi sem. — Azokat, a kik szent vallásunk és ezzel szoros összeköttetésben álló iskoláink ügyei körül feltünőbb érdemeket szereztek, nem adhatjuk át közönyös vagy épen hideg hálátlan szívvvel a feledékenységnek; sőt jól esik megújítanunk s lehetőleg megörökítenünk emléköket, távoltartván magunkat attól, hogy a méltó tisztelet határát tullépve, imádatszerű tulásba essünk.

Ilyen kötelességünknek tartók mi a méltán hálás kegyeletnek azt az érzetét, mely néhai kegyes hagyományozónk iránt ez egyházközség minden hú fiának és leányának szívében rég óta él, külsőleg is kifejezésre juttatnunk; s korlátolt viszonyainkhoz alkalmazkodva, egyszerűen bár, de belső meghatottságunk láthatatlan fényével beragyogtatva, oda állítani a mi kis világunknak, egy gyülekezet nagyjainak és kicsinyeinek szeme elé amaz örök emlékezetre méltó magyar nemes arczát, ki bármint élt is annak előtte, oly nemes tettel fejezte be éltét, hogy általa halhatatlanná lett; mert mulandó anyagi vagyona romjaiból szelle mi, tehát romolhatatlan oszlopot emelt nevének, ott is, hol porrá leendő teste nyugszik, itt is, hol életét leélte,

Végrendeleti intézkedése oly tett vala, mely mind vallási, mind hazafiai tekintetben messze kiható eredményü; oly tett, melyről, ha mi hallgatnánk: a kövek fognának kiáltani s ha megszűnnénk szólni mi felnöttek: a gyermekek és ifjak szája által végezné el az Ur a maga dicséretét.

Gergely Károly,
ev. ref. lelkész.

(Vége köv.)

Levél a szerkesztőhöz.

N.-Bánya, 1885. jan. 7.

Nagytiszteletű Szerkesztő Ur!

Egyházunkban az új év napját követő vasárnapon, rendszerint közgyűlést szoktunk tartani, a mikor a lefolyt év egyházunkat érdeklő örvendetes és szomorú eseményeire, a jelen viszonyaira és a jövő követelményeire komoly, de Isten iránti hálával és bizalommal teljes pillanatot vetünk. Így történt ez évben is. A közgyűlést én alólirott, mint a gyülekezet ez időszerű lelkipásztora nyitottam meg, üdvözlően egyházunknak áldozatkész és nagyérdemű főgondnokát Szendi Antal urat, és az algondnok Beregszászi Sámuel urat, ki dicséretes erélylyel, buzgósággal végezte hivatalos teendőit. Üdvözöltem az egyháztanácsot, egyházunk minden rendű tagjait és szeretetökbe ajánlottam egyházunk szent ügyét. Utánam Szendi Antal főgondnok ur — ki a többek között ezelőtt egy pár évvel ezer frtos alapítványt tett, elhunyt édes anyja emlékére, a lelkészi fizetés javítására — a következő nagy hatású beszédet tartotta:

„Tisztelt egyházi közgyűlés! Szives örömmel üdvözlöm a tisztelt tagtársakat e beállott új esztendőben e helyen, e szerény körben, hol jól esik szívünknek találkozhatni rokon érzelmekkel, a melyek megértik egymást, hol egyházi életünk anyagi, vallásos-erkölcsi állapotjáról szoktunk tanácskozni, s a felmerülő bajokon jóakarattal — a lehetőség határain belül — segíteni. Uraim! az embernek nem szabad csupán magáért élni, az embernek nem lehet egyedüli célja az, hogy maga és családja jólétét biztosítsa, mindnyájunkra vár valami feladat, vagy hivatás a társadalomban, mit betölteni tartozunk. Mindkét protestáns vallás az ó demokratikus presbyteri kormányformája által, minden egyháztagnak jogot ad, hogy ügyeinek vezetésébe befolyhasson, saját akaratát a törvény által megszabott korlátok között érvényesíthesse. Egyházunk tért nyit az emberben rejlő lelki erő érvényesítésére; ha ez így van, ha a protestáns egyházak megadják a tért a szabad önálló cselekvésre: akkor egyzsersmind jogosan meg is követelhetik az egyháztagnak jóakaratu tevékenységét.

Mi sorsa volt egyházunknak a lefolyt évben, azt már ma tudjuk; mennyit használtunk mi az egyháznak, arra ma kell feleletet adnunk. A múlt év ezen egyházra nézve, nem volt a hanyatlás, megállapodás éve, nem szunyadozott közöttünk a protestantismus előretörő szelleme. A bölcs ember mindig, de kivált nehéz időkben ébren virraszt, gondosan készül előre, hogy bármit hozzon az isteni gondviselés által vezérelt jövő, elfogadhassa annak áldását vagy csapását. Így tett ezen egyház is. Gondosan készül adósságaitól megszabadulni, mely ha sikerülend, az egyházra üdv és felvirágzás árad.

Többször említettem már én itt, tisztelt egyházi közgyűlés, hogy egy nagy hiányban szenvednek a protestáns egyházak, nincs szükségük megfelelő közalapok, mely körülményekben bénítja működésüket, sőt okozója annak is, hogy az egyház magát eladósítja. Vannak ugyan egyes alapítványok, de azok megszabott természetűek, pedig olyan alapra volna szükség, melynek jövedelme

korlátok közé nem lenne szorítva, hanem a felmerülő szükségekhez alkalmazva, szabadon lennének felhasználandók. Ezen hiány napról-napra érezhetőbbé lévén, elodázhatlan kötelessége az egyháznak, hogy egy közalapról gondoskodjék. Ez eszmével én három éve foglalkoztam már, és hiszem, ha ez eszme az egyház tagjai tehetőségeinek áldozatkészége által megvalósíttatnék, majdnem minden bajunkon segítve lenne. Mivel tudom, hogy minden, vallását igazán szerető ember, mikor végrendeletet tesz, egyházáról is megemlékezik: bátran és őszintén fejezem ki azon óhajomat, tegye az egyház oltárára ajándékát minden ember még akkor, mikor jó egészségnek örvend, hogy láthassa annak örömet egyháza jövőjének biztosításában.

Tisztelt egyházi közgyűlés! tekintsünk a helybeli testvér evangélikus felekezetre, és egyházunknak teremtsünk olyan közalapot, mint az. Ezen egyház évekként ezelőtt oda jutott, hogy kiadásait nem tudta fedezni. A gyűlésen mély és bánatos csend lett. De ekkor egy hang megszólalt: „Uraim, teremtsünk aláírással közalapot, én az aláírást ezer forinttal megkezdem.“ És lettek többen követői, minnek áldásos eredménye: hogy a testvér evangélikus egyház létele ma már biztosítva van. Nagybányai református hívek! kövessétek e dicső példát. Nagy munka, dicső feladat vár reátok, melynek teljesítéséért az egyetemes egyház és késő unokáitok elismerésére is számíthatok. Én úgy hiszem, ezen tervnek létesítésére csak akarat és lelkesedés kívántatik, mert a tehetség nem hiányzik. Barátkozzunk meg tehát egyelőre ezen eszmével, és a kivitelt halaszszuk egy jó terméssel megáldott esztendőre, addig pedig válasszunk egy bizottságot, mely ez eszmével megismerkedvén, megvalósításához tervet készítsen elő.

És most tisztelt egyházi közgyűlés, midőn beszédem befejezzem, teszem ezt azon óhajással, legyen megáldva ez egyház a minden áldást osztogató Istenségtől, távoztasson el tőle a gondviselés minden csapást, próbáltatást; áldás, szerencse, béke legyen közöttünk, magamat szives barátságukba ajánlom.“

Ime nt. szerkesztő ur! így nyílt meg e végvidéki nagyfontosságú egyházban az új esztendő, mely érdekes mozzanatok nélkül soha sem szokott elmúlni.

Gulyás Lajos,
ev. ref. lelkész.

Egy és más az egyházi élet és a gyakorlati theologia mezejéről.

A magyarországi egyetemes ev. ref. egyház névtára.

Miután a ref. konvent határozatilag kimondotta egy egyetemes ref. egyházi névtár szerkesztését s kiadását, sőt e munka végrehajtásával nagytiszteletű Tóth Sámuel urat meg is bizta, bátorságot veszek magamnak kérdésbe tenni, hogy: nem volna-e czélszerű (a tisztántuli ref. egyházkerület névtára kiállítási rendszerének módosításával) a statisztikai adatokat annyiban bővíteni, hogy az egyes egyházak után röviden bejegyeztessék az egyház papi állomásának hivatalos osztályoztatása (például ily módon: Derecske I. o. l. á. — Derecske I-só osztályu lelkészi állomás)? S nem lenne-e

czélszerű a névtár végén betürendes tárgymutató hozzá csatolása (még pedig először egyházak, azután a névtárban előforduló nevek betűsoros tárgymutatója)?

Én czélszerűnek látom az egyházak osztályjegyzékének az egyetemes névtárba felvételét, nem csak a névtár teljesebbé tétele indokából, hanem azért is, hogy teljesen tájékozva lehessenek egyházak és egyházi férfiak s kijelölő bizottságok egyiránt afelől, hogy melyik egyház lelkészi állomása hányad osztályu?

Az egyházak és nevek betűsoros tárgymutatójának a névtárhoz csatolását czélszerűség szempontjából látom mulhatatlanul szükségesnek, mert ennek nem létezése esetében akár egyes egyházat, akár valamely egyházi egyént (papot vagy tanítót) gyorsan és könnyen föltalálni szerfelett bajos feladat.

E módosításokat még a tiszántuli ref. egyházkerület névkönyvében is örömmel üdvözlőnlém s meg vagyok győződve, hogy kivülem számosan.

Egyébiránt videant consules!

Én tapasztalat folytán czélszerűnek ismert nézetemet nyilvánítám.

Nagy-Várad, 1885. jan. 9-én.

Dombi Lajos.

Különfélék.

Értesítés. Többek tudakozódása folytán értesítjük lapunk t. olvasóit, hogy a „Tanügyi melléklet“-ből összesen 8 szám jelent meg, és hogy az a mult év végével befejezte pályafutását.

Nyilatkozat. A mult 1884. évi december hó 11-ikén Békésen — bódogult emlékezetü ifj. Csák János lelkipásztor véletlen elhunytá után — rendes és törvényes időben megtörtént lelkészválasztás mibenlétéről, a kérdezősködve hozzá intézett nagyszámu levél mindenikére hivatalos elfogalaltságom miatt nem válaszolhatván: e becses lap utján adom tudtára mindazoknak, a kiket a dolog érdekel, hogy a jelzett időben minden alaki hiba nélkül megejtett ezen újabb lelkészválasztás eredménye ellen, a tiszántuli ref. egyházkerület 1883. évi szept. 4—8. napjain tartott közgyűlése jkönyvének 215. számában foglalt, a lelkészek minősítésére vonatkozó szabályzat a) és b) pontjára való hivatkozással, a választó közönség köréből kifogás emeltetett; — minélfogva a, jöllehet szavazati többséget nyert Kecskeméti Ferencz részére az esperesi megerősítés — Consensus — az emelt kifogásnak a közelebb tartandó egyházmegyei közgyűlés által leendő elbírálása, s az egyházkerületi közgyűlés e feletti végítélkezése előtt nem volt kiadható. Békés, január 12. 1885. Szegedi Károly, ref. lelkész.

A békési ref. egyházban 1884. évben a szülöttek száma: finemen: 523, nőnemen: 569, összesen: 1092. Meghaltak: fi: 354, nő: 398, összesen: 752. Szaporulat: 340. Házasságra lépett: 216 pár.

Belényesről tudatják velünk, hogy a remetei lelkész Kutasy Ferencz 1884. decz. 26-án meghalt 44 évi lelkészisége

után 71 éves korában. Temetése decz. 29-én történt, egyházi beszédet Dobray Ferencz fenesi, orációit Györi József tárkányi, a sirnál imádságot Sipos Imre belényesi lelkész tartván, a helybeli rektor Széles Lajos pedig a maga és az egyház nevében bucsúzott el a megboldogulttól. A remetei egyház lelki gondozása aztán a belényesi lelkészre bízott, ki négy hónap óta már Sonkolyost is felügyelete alatt tartja, hol a nagy-szalontai egyházmegye előleges jóváhagyásával, a felekezeti érdekek sérelme nélkül állami elemi iskola állítottatott fel. A szerződés az egyházközség közgyűlése előtt Sipos Orbán megyei tanfelügyelővel kötött meg. Tanítóvá Nagy Károly erdő-gyorki ev. ref. tanító neveztetett ki, a ki állomását már el is foglalta. Sonkolyoson évek óta alig volt valamilyen iskola, mert a tanító fizetése alig ment 120 forintra.

Megjelent „Alkalmi ima és beszédek,“ Harsányi Sámuel apagyi és Kálmáncz helyi Antal anarcsi ev. ref. lelkészek 50 éves hivataloskodásának örömmünepélye alkalmából. Nyiregyházán 1884. okt. 31-én. Nyomatott Nyiregyházán. Ára 40 kr. A tiszta jövedelem, a felső-szabolcsi ref. egyházmegye Litkei-papi nyugdíj-alap javára fog fordítottatni.

Tartalmazza az elnöki megnyitó beszédet Vitéz Mihály kemecsei lelkésztől s papi egyleti elnöktől, a jubilált férfiak életrajzát és a berekesztő beszédet Lukács Ödön felső-szabolcsi esperestől. — Lapunk zártakor veszszük az értesítést, hogy a jubiláltak egyike Harsányi Sámuel e napokban elhunyt, előbb 8 nappal kedves élet-társát, Olaszországból származott szép lelkü, magas mivelt-ségü nőjét Bittinghausen Johanna asszonyt eltemetvén.

Felelős szerkesztő: Tóth Sámuel. Szerkesztő társak: Csiky Lajos, Géresi Kálmán.

HIRDETÉS.

Pályázat.

A zsákai ev. ref. egyházban halálozás által megüresült orgonistasággal egybekötött fitanítói állomásra.

Javadalmazás körülbelöl 5—600 frt, mely készpénz, föld és terményekben, részint az egyház pénztára, részint a törvényesen megállapított tandíjjakból fizettetik. — Lakás természetben.

Okleveles tanítók pályázhatnak, s kérvényeik 1885. évi Február hó 15-ik napjáig az egyház lelkészi hivatalához küldendők. — Az állomás 1885. évi Ápril 24-én elfoglalandó.

Zsákán u. p. Furta. Biharmegye 1885. Január 8-án.

Szigethy Elek,
ev. ref. lelkész.

2—1